

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Vihdin kunta kannattaa tavoitteita kasvattaa työllisyyttä edistämällä kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa valtion ja kuntien välisellä yhteistyöllä sekä vahvistaa

alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla hyödyntämällä kuntaekosysteemin mahdollisuuksia.

Vihdin kunta toteaa, että työvoimapalvelujen järjestämiseksi tehtävien resurssointi ja rahoitus tulee olla suhteutettu tosiasiallisesti kunnille siirtyvien tehtäväkokonaisuuksien kustannuksiin. Työ- ja elinkeinopalvelujen integroiminen osaksi kunnan ekosysteemiä vaatii myös kehittämistä ja

palveluprosessien tarkastelua, jota ei voida toteuttaa liiallisella säätelyllä. Palvelujen integroimiseen tulee osoittaa myös rahoitusta.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Järjestämisvastuu

Lakiesityksessä vastuuta työnhakijoille ja yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista palveluista esitetään siirrettäväksi pääosin kunnille. Esityksen mukaan kunta voisi järjestää palvelut itsenäisesti, jos sen työvoiman määrä olisi vähintään 20 000 henkilöä, mutta kaikkien sellaisten kuntien, joiden

työvoiman määrä jää alle 20 000 henkilön tulisi sopia tehtävän hoitamisesta yhteistoiminnassa jonkin muun tai muiden kuntien kanssa.

Vihdin kunnan käsityksen mukaan järjestämisvastuun edellytykset on asetettu tarpeettoman korkeiksi. Edellytetty 20 000 työvoimapohja tarkoittaa käytännössä yli 40 000 asukkaan väestöpohjaa. Yhdistettynä yhtenäisen työssäkäyntialueen vaatimukseen ehdotettu lainsäädäntö edellyttää vielä huomattavasti suurempaa työvoima- ja väestöpohjaa. Ehdotuksen perusteluista ei löydy palveluista lähteviä perusteita sille, miksi

järjestämisvastuussa olevan tahon tulisi olla työvoimapohjaltaan näin laaja.

Esitetty järjestämisvastuumalli kaventaisi Vihdin kunnan toiminta- ja vaikutusmahdollisuuksia työ- ja elinkeinopalvelujen toteuttamisessa.

Kuntien itsehallinto perustuu ajatukselle kunnan asukkaista toimijoina ja kuntalain tarkoituksena on luoda puitteet kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle kunnan toiminnassa ja edistää kunnan toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä. Kunnan tulee saada itse päättää palvelujen tarpeiden, tason ja laadun sekä saatavuuden, tuottamistavan ja valvonnan ja viranomaisille kuuluvan toimivallan käyttämisestä kuten myös lähipalvelujen sijainnista. Jokaisella kunnalla tulee olla järjestämisvastuu riippumatta työvoiman määrästä.

Ehdotetussa ratkaisussa ei pohjimmiltaan vaikuta olevan kyse tehtävän siirtämisestä valtiolta kuntien hoidettavaksi, vaan kuntapohjaisen alueellisen työvoimahallintotason perustamisesta.

Järjestämisvastuun ja rahoitusvastuun tulee olla samassa organisaatiossa.

Silloin myös menot ja tulot kohdentuvat järjestäjälle eli jokaiselle kunnalle. Kunnilla on tahto, paras osaaminen ja kyky järjestää palvelut parhaalla mahdollisella tavalla oman alueensa tarpeita vastaamaan ja yhdys- /rajapinta toimintaan liittyvien haasteiden minimoimiseksi.

Yhteistyösopimuksilla kuntien välillä palvelujen ja resurssien kohdentamisesta voidaan sopia, jolloin saatavuus ja yhdenvertaisuus toteutuu sekä tehtävien

järjestäminen onnistuu kuntalaisten kannalta parhaiten. Tulee huomioida myös, että läheisyysperiaatteen mukaan julkisen vallan päätökset tulisi aina tehdä mahdollisimman lähellä ihmisiä. Yhdenvertaisten palvelujen periaate ohjaa kuntia vapaaehtoisesti hakeutumaan yhteistyöhön niiden palveluiden kohdalla, joissa tarvetta yhteistyölle on. Työllisyysalueen muodostavien kuntien tulisi saada sopia työvoimapalvelujen järjestämisvastuun

toteuttamisesta kuntalain (410/2015) 8 luvun 49 § mukaisia kaikkia yhteistoimintamuotoja käyttäen. Kunnilla tulee olla mahdollisuus rakentaa yhteistoimintaa tosiasiallisista paikallisista tarpeista lähtien ja olemassa olevat yhteistoiminnan muodot huomioiden.

Vihdin kunnalle järjestämisvastuu ja sitä kautta mahdollisuus yhteistyösopimukseen palvelujen ja rahoituksen järjestämisestä tuovat kunnan alueelle kaivattuja työ- ja elinkeinopalvelujen

lähipalveluja sekä vaikuttavia yhteistyömuotoja työllisyyden, maahanmuuton, elinvoiman ja kilpailukyvyn edistämiseksi.

Kunnille siirtyvien tehtävien rahoitus

Työvoimapalvelujen järjestämiseksi tehtävien resurssointi ja rahoitus tulee olla suhteutettu tosiasiallisesti kunnille siirtyvien tehtäväkokonaisuuksien

kustannuksiin. TE2024-valmisteluprosessin aikana on toistuvasti esitetty arvio, jonka mukaan TE-palveluiden kustannukset ovat 700 M€ 2024 tasossa.

Hallituksen esityksessä on päädytty malliin, jossa miltei kaikki TE-palvelut siirtyvät kuntien tai kuntapohjaisten alueiden järjestämisvastuulle. Esityksen kuvaamissa vaikutuksissa kuntatalouteen kunnille siirtyvä rahoitus vuoden 2022 tasossa on kuitenkin arvioitu olevan vain 520 M€. Valtiolle jäisi näin 180 M€ eli yli neljäsosa koko palveluiden rahoituksesta. Valtiolle esityksen mukaan jäävä 25 % osuus TE-palveluiden kokonaisrahoituksesta tulisi kuvata esitystä tarkemmalla ja luotettavammalla tavalla. Valmistelussa on myös huomioitava, että kunnille siirtyy uudistuksessa paljon jo etukäteen sidottuja

henkilöstökustannuksia, joiden kattamiseksi ja vaikuttavan palvelun järjestämiseksi 520 M€ on riittämätön summa.

Rahoituksen pohjana tulee olla nykyhetken ja arvioon vuodelta 2024 perustuvat laskelmat eikä aiempien vuosien kustannustoteumat. Lisäksi rahoitustarpeen muuttuessa tulee luoda selkeä järjestelmä, joka vastaa muuttuneisiin olosuhteisiin. Esityksessä ei ole huomioitu riittävästi uudistuksesta kunnille aiheutuvia muutuskustannuksia.

Esityksessä ehdotetaan palveluiden rahoituksen kohdentamista valtionosuuksien kustannuspohjaan pääasiassa kahteen kriteeriin perustuen. Tästä 70 prosenttia kohdentuisi työikäisen väestön (ikäryhmä 18–64-vuotiaat) ja 30 prosenttia laajan työttömyyden käsitteen perusteella, joka kattaisi sekä työttömät, että palveluiden piirissä olevat asiakkaat. Työttömyysturvaetuuksien kompensatio taas korvattaisiin kunnille poikkileikkaustilanteen mukaisesti ja sen suuruutta ei esityksen mukaan tarkistettaisi myöhemmin.

Hyvinvointialueiden tulisi olla osavastuussa pitkään työttöminä olleiden kustannuksista ja niiden tulisi maksaa osa työttömyysturvan perusosasta pitkäaikaistyöttömien osalta. Jos henkilön työllistymissuunnitelmaan voidaan kirjata ainoaksi toimenpiteeksi se, että henkilö hakeutuu sosiaali- ja

terveyspalveluiden piiriin, tämän kohderyhmän työttömyysetuuden rahoitusvastuu tulisi siirtää hyvinvointialueille, jotka ko. palvelun tuottavat. Hyvinvointialueille tulisi asettaa taloudellisia

kannustimia hoitaa työttömien sosiaali- ja terveystalvveluja siten, että tämä kohderyhmä pääsisi kohti työmarkkinoita tai siirtyisi oikealle etuudelle, esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle.

Siirtämällä rahoitusvastuuta hyvinvointialueille niillä olisi kannustin hoitaa työttömien työnhakijoiden sosiaali- ja terveystalvveluita, eivätkä terveyden perusteella muodostuvat työttömyyskustannukset jäisi yksin kuntien vastuulle, joilla ei ole enää sotepalvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuuta. Yli 1000

päivää työmarkkinatukea saaneet (nykyinen kunnan maksuvastuu 70%) ovat pääsääntöisesti tätä kohderyhmää. Heidän tilannettaan ei voida tukea työllistymistä edistävillä palveluilla määräaikaaisesti tai pysyvästi.

Esityksen mukaan uuteen rahoitusmalliin sopeutumiseksi esitetään kahden vuoden sopeutumisaikaa, jossa ensimmäisenä kalenterivuonna rahoitus perustuisi 50 % laskennalliseen nykytilaan ja 50 % valtionosuuskriteereihin ja toisena kalenterivuonna 25 % laskennalliseen nykytilaan ja 75 % valtionosuuskriteeriin. Kolmannesta täydestä vuodesta lähtien rahoitus perustuisi valtionosuuskriteeriin. Koska tehtävät siirtyvät esityksen mukaan kunnille 1.12.2024, kestää siirtymäaika vain kaksi kokonaista vuotta ja yhden kuukauden. Vihdin kunta pitää ehdotettua siirtymäaika tilanteeseen sopeutumiseksi liian lyhyenä.

Kunnan vastuu työttömyysetuuskien rahoituksesta

Rahoitusmallissa ei oteta huomioon riittävästi eri asiakasryhmien palveluiden ja resurssien tarvetta eikä siinä oteta huomioon kunnista riippumatonta suhdannevaihtelua. Kunnan maksuvastuun kasvu työttömyysturvasta siirtää suhdanneriskiä valtiolta kuntatalouteen. Matalasuhdanteessa työttömyys

kasvaa tavalla, johon julkisilla työllisyyspalveluilla voidaan vaikuttaa vain osin. Jotta kuntien suhdanneriskiä pienennettäisiin, järjestämisvastuullisten

alueiden työttömyysturvakustannusten kasvulle pitäisi asettaa matalasuhdanteen varalle katto, jonka ylittävistä kustannuksista valtio ottaa vastuun.

Esitetty rahoitusmalli ei myöskään kannusta jatkossa ohjaamaan työllistymistä edistäviin palveluihin samassa määrin, eikä huomioi sitä, että osalla

työnhakijoista voi olla pitkä asiakaspolku avoimille työmarkkinoille. Työnhakijan tilanne voi vaatia useampaan eri palveluun osallistumista ennen työllistymistä. Esimerkiksi rahoitusmalli ei palvele osaamisen kehittämistä, kun mm. omaehtoiset opinnot voivat kestää pari vuotta. Lisäksi rahoitusmallissa tulisi määritellä uudelleen kunnan rahoitusvastuu kotoutumisajalla nostamalla peruspoikkeus yhdestä vuodesta kolmesta viiteen vuoteen.

Palkkatukea tulisi voida myöntää kunnille ja niiden määräysvallassa oleville yhteisöille. Pelkona on, että muun muassa Vihdissä pitkäaikaistyöttömyys

kasvaa, koska työllistämistoimijoita ei kunnassa ole riittävästi ja hyvinvointialueen lakisääteisiin tehtäviin ei kuulu palkkatukityöllistäminen.

Työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoiminta

Vihdin kunta esittää, että kunta mainittaisiin työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin toimijana, jolloin asiakkaiden

palveluprosessien yhteensovittaminen kunnan muiden toimijoiden kanssa olisi mahdollista kunnan ekosysteemissä.

Esityksessä ei tule myöskään esille, miten työllistymistä edistävä monialainen tuen yhteistoiminta ja nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu järjestetään ilman päällekkäisyyksiä ja niin, että ohjaus olisi yhdenmukaista. Lisäksi KEHA-keskukselle jäävät nuorten ja hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennuksen toteuttaminen ei ole tehtäväkokonaisuuden kannalta kannatettavaa vaan valmennuksen toteutus tulisi olla kunnilla.

Asiakastietojen käsittely ja valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä palvelualusta

Vihdin kunnan kannalta on tärkeää, että henkilö- ja yritysasiakkaita koskeva tieto on saatavilla tarvittaessa valtakunnallisessa järjestelmässä.

Käyttötarkoituksia tulee tarkistaa ja mahdollistaa nykyistä laajempi käyttö.

Valtakunnallisissa tietojärjestelmissä ja palvelualustoissa tulisi turvata integraatio mahdollisiin muihin turvallisiksi todettuihin järjestelmiin. Tällöin mahdollistetaan kuntien omat joustavat asiakastietojen käsittelyyn tarkoitetut ratkaisut. Mikäli kuntien ja valtion tietojärjestelmien yhteensovittamisesta syntyy ylimääräisiä kustannuksia, on kustannukset kompensoitava kunnille.

Vihdin kunta pitää tärkeänä, että kunta pystyy hankkimaan tai tuottamaan olemassa olevien yritysten kehittämispalveluihin liittyviä analyysi-,

asiantuntija- tai koulutuspalveluja itse. Siirtyvät elinkeinopalvelut tulee eritellä tarkasti palvelusisällön ja henkilöresurssien osalta. Palvelujen yhteys kuntien toimintaan tulee eritellä palveluohjauksen ja tiedonvaihdon varmistamiseksi.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

-

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

-

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien

kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-
Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?
- kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)
- kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus

-
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-
Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

-
Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-
Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-
Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-
Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumituesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

-

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Väätäinen Taru

Vihdin kunta - Vihdin kunnanhallitus 13.6.2022 § 145

